

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Op 2 maart 2015 is de nota "Risicomanagement en Weerstandsvermogen" vastgesteld door de raad van Wassenaar. Deze nota formuleert de kaders voor succesvol risicomanagement. De weerstandsratio van Wassenaar is 14. Volgens de breed gedeelde normering die ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de universiteit Twente kan een weerstandsratio van minimaal 2 getypeerd worden als 'uitstekend'.

Risico's

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. Met behulp van een risicomanagementinformatiesysteem prioriteert, analyseert en beoordeelt de gemeentelijke organisatie risico's op systematische wijze. Door een goed systeem van risicomanagement kunnen bestuurders en managers vervolgens voor risico's, die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen, passende beheersmaatregelen nemen. Op basis van de inventarisatie is een risicoprofiel opgesteld. Conform de nota "risicomanagement en weerstandsvermogen" toont het onderstaande overzicht de tien grootste risico's met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Het overzicht is aangevuld met de getroffen beheersmaatregelen. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gaat het college uit van deze 'top 10'. De top 10 behelst circa 90% van de totale financiële omvang van de risico's. Om voldoende dekking hebben voor deze kleinere risico's, wordt daarnaast een buffer van 10% (van de benodigde weerstandscapaciteit) van de 10 grootste risico's gehanteerd.

De top 10 belangrijkste risico's

Risico	Gevolgen	Maatregelen
Verantwoordelijkheid Sociaal Domein	Financieel - Financieel verantwoordelijk voor het gehele sociaal domein. Het zijn open einde regelingen, De stijging van de doelgroep, stijging van de zorgkosten en de toenemende vraag naar complexe zorg zijn de belangrijkste factoren.	Actief: Als beheersmaatregel is de reserve sociaal domein ingesteld om eventuele incidentele tekorten mee te dekken of risico's mee op te vangen. De omvang van het risico is 20% van het budget. Daarnaast investeren in innovatie en preventie.
Precariobelasting Liander in afwachting uitkomst cassatie Hoge Raad tussen gemeente Hulst en netbeheerder Enduris.	Financieel - Liander heeft bezwaar gemaakt in afwachting van uitspraak cassatie. Betreft mogelijk inkomstenderving precario na uitspraak Hoge Raad.	
Aanschaf Tractie	Financieel- de economische levensduur van diverse voertuigen is (bijna) verstreken, waarvoor geen investeringen zijn opgenomen in de begroting. Imago- wanneer er voertuigen langdurig of geheel uitvallen komt de bedrijfsvoering in het geding	Er wordt een scan uitgevoerd hoe de bedrijfsvoering m.b.t. tractie kan worden verbeterd

Risico	Gevolgen	Maatregelen
Verouderde schoolgebouwen	Financieel - Door intensief gebruik van het schoolgebouw voldoet het gebouw niet meer aan de eisen van de tijd.	In voorbereiding - Door middel van een op te stellen Integraal Huisvestingsplan (IHP) kan in beeld gebracht worden de lange termijn keuzes m.b.t. het in standhouden van schoolgebouwen met de daaraan gekoppelde bedragen.
Groencompensatie ambassade (onteigening)	Financieel - Extra kosten om doel te bereiken	Actief - Voortzetten van de pogingen om er minnelijk uit te komen wordt ook in 2018 voortgezet, tenzij het al eerder tot overeenstemming is gekomen. Mogelijkheid gewaarborgd om op elk moment de onteigeningsprocedure te staken.
Avalex	Financieel - Hogere bijdrage in gemeenschappelijke regeling	controle jaarrekening en verhogen weerstandsvermogen. Maximale sturing in het bestuur.
Een groter beroep op de uitkeringsregelingen (open einde regeling Wet BUIG bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan de gemeenten) en het niet in aanmerking komen voor de Vangnetregeling	Financieel - De gemeente loopt het risico dat de lokale ontwikkeling van het bijstandsvolume in negatieve zin afwijkt van de landelijke ontwikkeling waardoor de rijksbijdrage te kort schiet. Het maximale risico dat de gemeente loopt in een uitkeringsjaar voor de uitvoering van de BUIG is gemaximeerd op 10% voor 2019. Het mogelijke tekort is voor € 370.000 meegeraamd. Echter is er het risico dat het tekort hoger is en de gemeente niet in aanmerking komt voor de Vangnetregeling omdat niet aan de voorwaarden wordt voldaan. Effect op doelstellingen - niet iedereen kan in gelijke mate ondersteund worden bij participatie in de samenleving	Actief - Het ingeschatte eigen risico mee ramen in de begroting Geïmplementeerd - extra inzetten op uitstroom, extra inzetten op werkgelegenheid waardoor aan de voorwaarde van de vangnetuitkering wordt voldaan
Als gevolg van onderuitputting op de Rijksbegroting, aanpassingen van de verdeelsystematiek of verschillen in de mate waarin de landelijke en gemeentelijke uitkeringsbasis zich ontwikkelen bestaat de kans dat de algemene uitkering uit het gemeentefonds achterblijft bij de raming.	Financieel - Negatief budgettair effect dat ombuigingen/bezuinigingen met zich mee kan brengen., Effect op doelstellingen - De bezuinigingen kunnen een dusdanige omvang aannemen dat voorgenomen beleid(sintensivering) niet (volledig) en misschien wel alleen getemporiseerd uitgevoerd kan worden.	

Risico	Gevolgen	Maatregelen
Het achterblijven bij de raming van de algemene uitkering ten gevolge van het minder dan verwacht uitkeren van de onderuitputting op het BTW-compensatiefonds.	Financieel - Negatief budgettair effect dat ombuigingen/bezuinigingen met zich mee kan brengen.	M.i.v. 2018 wordt de onderuitputting voorzichtigheidshalve structureel geraamd op het niveau van de realisatie van 2017.
Zorg in Natura	Financieel - Geen middelen gereserveerd voor beheer en onderhoud, Effect op doelstellingen - Onderhoudsniveau wordt niet gehaald omdat het onderhoud beperkt of niet uitgevoerd wordt dan wel gaat ten koste van andere objecten, Imago - wel geld om aan te leggen maar niet om te onderhouden,	Bij een politiek besluit om een nieuwe situatie te realiseren wordt direct besloten welke (globale) beheerkosten hier bij horen en aan worden toegekend.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit (de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de verhouding weer tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten is in onderstaande figuur weergegeven.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€36.887.000}{€2.676.147} = 14$$

De raad heeft besloten om minimaal een ratio van 2,0 te hanteren, dit staat voor een uitstekend weerstandsvermogen. Hierbij wordt de normeringssystematiek voor weerstandsvermogen gehanteerd, die ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de universiteit Twente. Zij hanteren de volgende waarderingstabel ratio weerstandsvermogen.

Tabel 24 Kwalificatie ratio weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	2,0 < x	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	X < 0,6	Ruim onvoldoende

De ratio weerstandsvermogen van de gemeente Wassenaar is 14: conclusie is dat de weerstandscapaciteit dus uitstekend is.

Kengetallen

Per 2015 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. In de begroting en jaarrekening dienen een zestal kengetallen opgenomen te worden. De kengetallen maken het de leden van provinciale staten en de gemeenteraad gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van hun provincie of gemeente. Eerst wordt de samenvatting van de kengetallen weergegeven gevolgd door een toelichting.

Tabel 25

Kengetallen:	Indicatoren Wassenaar (%)			Normen VNG (%)		
	2017	2019		Voldoende	Matig	Onvoldoende
	Verslag	Begroting	Verslag			
1a. Netto schuldquote	-52	-47		<100	>100 / <130	<130
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	-57	-52				
2. Solvabiliteitsratio	68	67		>50	<50 / >30	<30
3. Structurele exploitatieruimte	1,09	-1,89		>0,6	<0,6 / >0	0
4. Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.		Geen norm		
5. Belastingcapaciteit	161	160		<100	>100 / <120	>120

1. Netto schuldquote

De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) met de totale baten van begroting en jaarverslag. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' voor door rente en aflossing. De bovenstaande tabel presenteert hiernaast ook de schuldquote gecorrigeerd voor de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug, bijv. SVN-startersleningen en ambtenarenhypotheken. Op beide indicatoren scoort de gemeente Wassenaar negatief, dat betekent dat er per saldo geen sprake van een schuld is maar van bezit hetgeen uiteraard meer dan 'voldoende' scoort.

2. Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) is gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). Wassenaar scoort met 67% volgens de VNG-normen meer dan 'voldoende'.

3. Structurele exploitatieruimte

De indicator 'structurele exploitatieruimte' geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte (structurele baten min structurele lasten) zich verhoudt tot de totale begrotingsbaten. Dit laat zien in hoeverre de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen. De Wassenaarse begrotingsruimte is gedaald ten opzichte van het jaarverslag 2017 en is volgens de VNG-normen onvoldoende. Het college is zich hiervan bewust en bekijkt voor de komende periode hoe de structurele lasten omlaag gebracht kunnen worden, dan wel de structurele baten verhoogd kunnen worden.

4. Grondexploitatie

Het financiële kengetal 'grondexploitatie' geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Wassenaar kent geen grondexploitaties derhalve is deze indicator niet relevant.

5. Belastingcapaciteit

De indicator 'belastingcapaciteit' drukt uit hoe de woonlasten (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zich verhouden tot het gewogen landelijk gemiddelde. Hoge woonlasten ten opzichte van het landelijk gemiddelde drukken uit in hoeverre de gemeente al de eigen inkomsten aanspreekt en dus ook beperkt is in het verkrijgen van extra inkomsten. Woonlasten onder het landelijk gemiddelde waardeert VNG als 'voldoende', woonlasten tussen het landelijk gemiddelde en 120% hiervan als 'matig' en woonlasten hoger dan 120% als 'onvoldoende'. De woonlasten in Wassenaar liggen hoger dan het landelijk gemiddelde en ook de ontwikkeling van de woonlasten ligt ten opzichte van 2018 iets hoger dan gemiddeld.

Conclusie voor de financiële positie

De ontwikkeling van de kengetallen geeft aan dat Wassenaar een uitstekende vermogenspositie heeft en geen risico loopt op (niet ingenomen) grondposities. Daar tegenover wordt geconcludeerd dat de lastendruk landelijk vergeleken hoog is en dat de exploitatie structureel versterkt dient te worden.